

شترق

هنرمندان جوان در خیابان‌های تهران موسیقی خیابانی اجرا می‌کنند، عکس: شقایق عباس‌زاده، آتا

تلنگر

راه پرپیچ‌وخم چوگان

فاخر و بی‌بدیلی با موضوع چوگان آفریده‌اند. یک نمونه این آثار، میدان نقش جهان اصفهان است. در میان اشعار و کلام سخنوران و خاندان شعر فارسی، نمونه‌های زیبا و بی‌نظیری با موضوع و محتوای چوگان دیده می‌شود. در کلام شاعران عارفان و اندیشمندان ایرانی، میدان چوگان، تمثیلی از جهان و زندگی در آن است. درباره ارزش‌های فرهنگی و تاریخی چوگان اگر سخن گفته شود مثنوی هفتاد من کاغذ می‌شود. در یک کلام، همه بس که این بازی در ۱۶ آذر ۱۳۹۶ فرهنگ میراث بشری یونسکو به ثبت رسید و این بازی، از آن تاریخ به بعد فقط میراث ایرانیان نیست، بلکه میراث همه افراد بشر در زمان حال و آینده است. پس از ثبت جهانی چوگان، وظیفه دولت و مردم ایران، پاسداری و ترویج این میراث کهن و ارزشمند است. نباید فراموش کنیم که وقتی چوگان را ثبت جهانی کردیم، ضمن پرورده متعهد شدیم اقداماتی برای پاسداری و ترویج چوگان انجام دهیم.

چوگان راه پربُیجِ وخمی پیموده و از گزند حوادث جان به در برده تا به دست ما رسیده است. اکنون وظیفه ماست که از آن پاسداری کنیم و این گنجینه گران‌قدر نیاکان ما را به آیندگان بسپاریم. برای پاسداری و ترویج چوگان کارهای مؤثر و مفیدی انجام شده و کارهای دیگری هست که باید کرده‌اند و چراغ این میراث را در روزهای سخت و شرایط صعب فرزوان نگه داشته‌اند. بی‌تردید یکی از آنها آقای حمزه ایلخانی‌زاده است که از هرچه داشته برای پاسداری و ترویج چوگان دریغ نکرده است. وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی ایشان را به‌عنوان گنجینه زنده بشری شناخت و نامش را در فهرست حاملان میراث فرهنگی ناملموس ثبت کرد.

در کنار کار سترگ چوگان‌بازان، کارهای دیگری برای پاسداری و ترویج چوگان در سال‌های اخیر انجام شده که ثبت آن در فهرست میراث فرهنگی ناملموس بشری در یونسکو مهم‌ترینش است. همچنین پژوهش و انتشار کتاب‌هایی درباره چوگان مانند کتاب «تاریخ چوگان در ایران و سرزمین‌های عربی» به قلم استاد فقید آذرتاش آذرنوش که خود از چوگان‌بازان پیش‌کسوت بود

فرهاد نظری؛ چوگان، شاید کهن‌ترین بازی گروهی در جهان است که امروزه در بسیاری از کشورهای جهان بازی می‌شود. این بازی در ایران ابداع شده و گفته می‌شود دست‌کم در دوره هخامنشیان، چوگان بازی می‌کرده‌اند. از وضع چوگان در پیش از روزگار هخامنشیان خبری در دست نیست، اما روایت مشهوری هست که داریوش سوم برای اسکندر مقدونی گوی و چوگان فرستاد و او را به جای جنگ و ستیز به چوگان‌بازی دعوت کرد. صرف‌نظر از اینکه این روایت چقدر واقعیت دارد، اهمیت و قدمت چوگان در آذهان ایرانیان را نشان می‌دهد. در دوره‌های تاریخی پس از هخامنشیان، اسناد و مدارک فراوانی در دست است که درجه اهمیت این بازی را نزد ایرانیان نشان می‌دهد. چوگان در میان ایرانیان چنان اهمیت و رونق داشته که پدران، فرزندانشان را از افراط در چوگان‌زدن بر حذر می‌داشته‌اند. باب نوزدهم کتاب گران‌سنگ «قابوس‌نامه» راجع به آداب چوگان‌زدن و پرهیز در افراط است. صاحب «قابوس‌نامه» می‌گوید میراث گذشتگان و آنچه استادان گذشته نهاده‌اند هریک حکمتی و فایده‌ای دارد و حکمت چوگان‌زدن، روش و آموزش رزم و توانمندشدن است. بازی چوگان، مشق رزم بوده و آن را با جنگ و کارزار برابر دانسته‌اند. سرداران و سپهسالاران و امرا و فرماندهان، چابکی، شجاعت و توانایی‌ها و هنرشان را در میدان چوگان به رخ می‌کشیدند.

اخبار و افسانه‌هایی شیرین و شنیدنی درباره چوگان در کتاب‌های تاریخ و روایت‌ها و نقل‌های شفاهی به جا مانده است. ماجرای شاپور و اردشیر ساسانی یکی از آنهاست. در اکثر تاریخ‌نامه‌ها مانند «تاریخ بلغمی» - که سرگذشت ساسانیان را گفته‌اند - این ماجرا نقل شده و خلاصه آن این است که اردشیر، فرزندش را از روی شجاعت و چابکی در بازی چوگان شناخت. چوگان یکی از کهن‌ترین و مهم‌ترین جلوه‌های میراث فرهنگی ماست. شاید کمتر عنصری در میان میراث فرهنگی عظیم ما ایرانیان باشد که به اندازه چوگان در ادب و فرهنگ و هنر و امثال و حکم ایرانیان تأثیر کرده باشد. چوگان بن‌مایه و مضمون و موضوع بسیاری از شاهکارهای فرهنگ و هنر و ادب ایران است. زبردست‌ترین هنرمندان ایرانی در طی تاریخ، آثار

یکشنبه ۲۱ آذر ۱۴۰۰ • ۷ جمادی‌الاول ۱۴۴۳ • ۱۲ دسامبر ۲۰۲۱
سال نوزدهم • شماره ۴۱۶۷ • ۱۲ صفحه

اذان ظهر تهران ۱۱:۵۸ • اذان مغرب ۱۷:۱۲
اذان صبح فردا ۵:۳۵ • طلوع آفتاب ۷:۰۵

فardashargh@gmail.com

روزنامه‌فرو

و کتاب‌های دیگری چون «گوی و چوگان». از دیگر رویدادهای فراموش‌نشدنی در این مسیر زنده‌کردن چوگان در میدان نقش جهان بعد از چند سده بود. همه می‌دانند که میدان نقش جهان، کهن‌ترین میدان چوگان موجود در جهان است. ابعاد و تناسبات میدان، به‌منظور بازی چوگان محاسبه، طراحی و اجرا شده، اما محوطه‌سازی واحداث حوض و آب‌نما و باغچه‌بندی میدان در چند دهه گذشته، امکان چوگان‌بازی در میدان را از بین برده است. این میدان با این ایده و رویکرد طراحی شده که کف میدان عاری و خالی از هر گونه مستحذاتی باشد که هم بتوان در آن چوگان بازی کرد و هم بتوان رخ و منظر جداره‌های میدان بناهای شاخص آن را نظاره کرد. ابعاد و تناسبات میدان و جاملمی هریک از بناهای شاخص آن، یعنی مسجد جامع عباسی، مسجد شیخ‌لطف‌الله، عالی‌قاپو و سردر قیصریه براساس حساب و کتاب دقیق طراحی و محاسبه شده است. اگرچه، بیش از ۵۰ سال از عمر این حوض و باغچه‌ها می‌گذرد، اما نباید فراموش کرد این عناصر موجب اغتشاش دید و منظر میدان شده است. این محوطه‌سازی و باغچه‌بندی در کف میدان، صرف‌نظر از اینکه دید و منظر میدان را مغشوش کرده، موجب ازبین‌رفتن یکی از عناصر و ارکان مهم میدان شده و آن عرصه چوگان در میدان است. معماران و شهرسازان و مورخان تاریخ و هنر، معمولاً میدان نقش جهان را این‌طور معرفی کرده‌اند که این میدان چهار عنصر شاخص دارد: مسجد جامع عباسی، مسجد شیخ‌لطف‌الله، عالی‌قاپو، و سردر قیصریه. آنها از کف میدان که عرصه چوگان است غافل بوده‌اند. حال آنکه کف میدان که بر مبنای الزامات بازی چوگان طراحی شده، از عناصر اصلی و مؤثر در شکل‌گیری، تناسبات، کلیت و جاملمی بناهای شاخص آن است. مادامی که کف و عرصه میدان برای چوگان‌بازی احیا نشود، اصالت کالبدی و کارکردی میدان ناقص است. کلام پایانی اینکه یکی از کارهای ناتمام در راه پاسداری از چوگان، بازگرداندن کف میدان نقش جهان به وضع اصلی است. همچنین پژوهش و انتشار کتاب‌هایی درباره چوگان مانند کتاب «تاریخ چوگان در ایران و سرزمین‌های عربی» به قلم استاد فقید آذرتاش آذرنوش که خود از چوگان‌بازان پیش‌کسوت بود

راهگشایی اقتصادی ونوسازی اجتماعی

▲ **الهام فخاری**
▲ **روان‌شناس و کنشگر فرهنگی**

به گواه آمار در ۲۰ سال (۸۰ تا ۹۸) متوسط سالانه خط فقر مطلق در کشور ۲۷ برابر شده و خط فقر به رقمی بیش از ۱۰ میلیون تومان در ماه رسیده است (ایسنا، مرداد ۱۴۰۰). همچنین به گزارش دفتر پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی هر ایرانی از ۹۰ تا ۹۸ به طور میانگین ۳۶ درصد فقیرتر شده است (ایسنا). در بررسی شاخص‌های فقر افزون بر سنجش درآمد، آموزش و سلامت و رفاه اجتماعی هم ارزیابی می‌شود.

چنان‌که گزارش‌ها و پردازش‌های آماری نهادهای پژوهشی رسمی کشور نشان می‌دهد، به دلیل کاهش چشمگیر فروش و درآمدهای نفتی ناشی از تحریم‌های جهانی که برجسته‌ترین درآمد ملی ایرانیان بوده، گسترش فقر فزونی یافته است. ازکارافتادن رابطه‌های بازرگانی و دادوستدهای مالی با جامعه جهانی شرایط را در ایران دشوارتر کرده است. دراین‌میان فشار تان‌فرسا بر طبقه متوسط و در هم شکسته‌شدن توان ناب‌خورداران پیامدهای خطرناکی ازجمله فزونی و شدت‌یافتن فرسودگی اجتماعی در پی داشته است.

گزارش‌های نهادهای نظرسنجی گویای ناامیدی بیش از نیمی از پاسخ‌گویان بالای ۱۸ سال از بهبود وضعیت کشور در سال ۹۸ بوده است. ناامیدی و درماندگی سوبیه شناختی فرسودگی است. ادامه‌یافتن روند فرسودگی می‌تواند کار را به وضعیتی جبران‌ناپذیر ازجمله ازهم‌پاشیدن پیوندهای اجتماعی، فقدان تعامل سازنده میان طبقه‌های اجتماعی و گسترش بی‌زاری و ستیز مردم با هم و رودررویی پرهزینه و خش با مدیریت جامعه برساند. ناتوانی‌های مالی و فقر اقتصادی که به درازا بکشد، توان پردازش‌های شناختی و راهبرد‌های تصمیم‌گیری مردم را هم دچار آسیب می‌کند و رفتارهای واکنشی و تکنانشی فزونی می‌یابد. فقر نهنتها توان اقتصادی و پشتوانه مالی و سرمایه‌گذاری را دچار کاستی می‌کند؛ بلکه زمینه و روند نوسازی اجتماعی را هم از میان می‌برد. نوسازی یا بازسازی اجتماعی دربردارنده بهبود ساختار و درمان آسیب‌دیدگی‌ها و همچنین آفرینش‌های نو است.

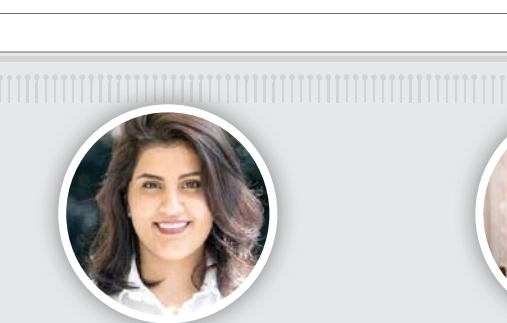
زمین سبز

مرگ در طبیعت

تجربه و مهارت چنین اتفاقی رخ دهد.

او اضافه کرد: شاید شنیده باشید افراد حرفه‌ای زیادی بر اثر حادثه‌هایی این چنین جان خود را از دست داده‌اند. حتی آقای محمدعلی اینانلو هم سال ۱۳۹۴ در یک برنامه تلویزیونی تعریف کرده بود زمانی که در کولاک گرفتار شده دچار اتفاق مشابهی شده بود. البته ایشان یک همراه داشته و دیگران به‌موقع آنها را پیدا می‌کنند و نجات می‌دهند. اگر تجربه سفر در طبیعت را داشته باشید، می‌دانید که گاهی بر اثر خستگی، سرمای هوا، گرفتاری در مکانی سخت و نبود هم‌صحبت تصمیم‌هایی گرفته می‌شود که خارج از اراده است و این بدشانسی ما بود که آدمی فوق‌العاده و متبحر در شناخت حیات وحش و یک مستندساز را از دست دادیم.

او همچنین یادآور شد: آرش اینانلو سال‌ها با پدرش سفر کرد و به گواه همراهانش کسی بود که با چشم بسته گوشه‌گوشه پارک ملی توران را تشخیص می‌داد. با این‌همه، او در سکوت و مظلومانه به خاک سپرده شد. مزار او در کنار مادرش در بهشت زهراست. آرش اینانلو را محیط‌بان‌ها یکشنبه ۱۴ آذرماه در آلمه پارک گلستان پیدا کردند و درگذشتش را در کمال ناابوری به خانواده‌اش اطلاع دادند. علت درنگ و تأخیر در اعلام خبر فوت او نیز انتظار ما برای تأیید آن بود؛ چراکه اصلاً چنین چیزی با باور نداشتیم. «ایران جهانی در یک مزرع» و «پارک ملی بوم» ازجمله مستندهایی است که آرش اینانلو با محمدعلی اینانلو در تهیه آنها همراه بوده است.

عربی ۲۱: لجنین الهللول، فعالان زل سعودی که پیش‌تر از زندان آزاد شده بود، علیه سه مسئول سابق آمریکایی در سرویس اطلاعات و ارتش این کشور به اتهام همکاری در هک‌شدن تلفن همراهش شکایت کرده است. مؤسسه الکترونیکی الحدود اعلام کرد به نیابت از الهللول علیه مارک بایر، رایان آدامز و دنیا ژرئیک، سه مسئول سابق آمریکایی شکایت کرده است.

یورونیوز: در پی پیروزی حقوقی اخیر دولت آمریکا در دادگاه‌های انگلیس بر سر استرداد جولیان آسانژ، نمایندگان پارلمان استرالیا از نخست‌وزیر کشورشان خواستند در این پرونده مداخله کند. رهبر حزب سبزهای استرالیا گفت: نخست‌وزیر باید آسانژ را به خانه بازگرداند.

آسانژ یک شهروند استرالیاست و تحت پیگرد قانونی قرار گرفته، اما دولت ما دست روی دست گذاشته است.

هفته‌نویشت

روزهای نارنجی

مقصران خانه وحشت

۱۶ روز گذشته را با عنوان روزهای نارنجی در جهان می‌شناسند. روزهایی که قرار است برای توقف خشونت علیه زنان در جهان شناخته شود. شعار امسال این پویش از سوی سازمان ملل «جهان را نارنجی کنید: به خشونت علیه زنان پایان دهید» اعلام شده بود. این پویش که هم‌زمان با روز جهانی دموکراسی پایان یافت، بخشی از برنامه چندساله سازمان ملل است و در دوران قرنطینه ناشی از همه‌گیری کووید۱۹ با اهمیت بیشتری روبه‌رو شده است. همان روزهایی که در گوشه‌گوشه جهان گزارش شده که خشونت علیه زنان به‌شدت افزایش یافته است. طبق یک مطالعه سازمان ملل، حدود ۷۳۶ میلیون زن - تقریباً یک نفر از هر سه - حداقل یک بار در زندگی خود مورد خشونت قرار گرفته‌اند. در واقع با اعمال قرنطینه توسط کشورها، موارد خشونت خانگی تشدید شد و کشورها با افزایش تعداد تماس کمک روبه‌رو شدند. براساس داده‌های سازمان ملل، در برخی کشورها، درخواست کمک پنج برابر بیشتر از حد معمول افزایش یافته است. با این حال، وقتی به گزارش‌های رسمی نگاه کنیم، به نظر می‌رسد آمار به درستی ثبت نشده است؛ زیرا اکثر آسیب‌دیدگان برای دریافت کمک از طریق کانال‌های معمولی مشکل داشتند. در سال ۲۰۲۰، ۲۴۳ میلیون زن و دختر در سراسر جهان توسط شریک خود مورد آزار و اذیت قرار گرفتند؛ درحالی‌که کمتر از ۴۰ درصد از قربانیان توانستند آن را گزارش یا درخواست کمک کنند. تعطیلی مدارس، رکود اقتصادی و حبس‌شدن در خانه با فرد آزارگر که همه اینها خشونت جنسی رو به رشد را به‌شدت برجسته کرده است. هرچند واقعیت این است که ما با خشونت‌های پنهان روبه‌رو هستیم، چه در کشورهای ثروتمند و چه در کشورهای فقیر. تعصب جنسیتی به اعمال خشونت علیه زنان و دختران دامن زده است. یک مقام ارشد سازمان زنان جهان توضیح داد که این نوع خشونت «اغلب گزارش‌نشده» همراه با انگ، شرم، ترس از عوامل و ترس از سیستم قضایی که برای زنان کار نمی‌کند، است و معمولاً «خاموش می‌شود» و این مسئول ادامه داد: «علاوه‌براین کووید۱۹ باعث ایجاد یک بیماری همه‌گیر در سایه هم شده است که خشونت‌فراوانی مشاهده را امکان‌پذیر می‌کند.»

با این حال سؤال پیش‌آمده این است که چگونه می‌توان برای بهبود شرایط کام برداشت؟ هرچند به نظر می‌رسد اولین گام را باید نهادهای مدنی و سازمان‌های بین‌المللی بردارند و در این راستا باید اقدامات زیربنایی انجام دهند. معمولاً کامی دیگر نیز باید برداشته شود و آن هم آگاهی‌رسانی و ایجاد حس مسئولیت در هر خانه و هر خانواده است. حس مسئولیتی که می‌تواند از خود آغاز شود و برای تغییر شرایط تلاش شود. در کشورمان ایران بارها برای تغییر قوانین و رفتارهای پدرسالارانه تلاش شده و می‌شود. ماجرای خُشونت‌های خانگی که منجر به قتل رومیناها یا دخترهای دیگر می‌شود همه در این راستا قرار دارند و درعین‌حال به نظر می‌رسد که قدرت قوانین و مسئولان بیشتر از تلاش‌هایی است که برای تغییر می‌شود و این موضوع بسیاری از فعالان را ناامید کرده است. در روزهای پایانی این پویش جهانی در ایران خبر درندگی درباره زندانی‌شدن دو دختر در خانه‌ای در تهران منتشر شد. همسایه‌ها به خاطر بوی بد این منزل به پلیس اطلاع داده بودند و پلیس با حضور در محل با وضعیت فجیعی روبه‌رو می‌شود. دو دختر که یکی در کمد زندانی شده بود، به مدت دو سال و دیگری به مدت چند ماه، اسیر صاحبان این خانه بودند. جسد دو زن نیز طی ماه‌های اخیر در همین منطقه پیدا شده بود که چون هویت آنان کشف نشد، نتوانستند برای دستگیری قاتل کاری انجام دهند. در خبرها آمده بود که همسایه‌ها بارها صدای دعوا و مراءقه و بدرفتاری صاحبان خانه را که یک خواهر و برادر بودند، می‌شنیدند؛ اما گزارش نمی‌کردند. در واقع آن را به‌عنوان بخشی از زندگی و رفتارهای ساکنان این خانه پذیرفته بودند. هرچند در نهایت همسایه‌ها بودند که توانستند جان این دو دختر زندانی را نجات دهند و از سرنوشت دردناکی که در انتظارشان بود، رهاییان کنند؛ اما به نظر می‌رسد این موارد از همان مواردی است که همگان در به‌وجودآوردنش مقصر هستند. حتی آن مأموران پلیسی که چهره این دو دختر را با بکن هیچ فیلتری در اختیار رسانه‌ها قرار دادند و این نکته‌ها نشان می‌دهد چقدر راه طولانی در پیش است تا شرایط برای زنان بهبود یابد.

اتفاق

گاردین: مطبوعات افغانستان در میان «جوایز روزنامه‌نگاران بریتانیا» یک جایزه را از آن خود کردند؛ «جایزه ماری کالوین» به زهرا جويا، مدیرمسئول «رخشانه» که با گاردین در تابستان امسال همکاری می‌کرد، زهرا جويا، مدیرمسئول رخشانه، هنگام دریافت جایزه گفت: این جایزه در حالی به دست می‌آید که آزادی مطبوعات در افغانستان به‌طور فزاینده‌ای مورد حمله قرار گرفته است.

بی‌بی‌سی: ۱۵ کشور عضو اتحادیه اروپا موافقت کرده‌اند ۴۰ هزار پناه‌جوی افغان را برای اسکان مجدد پذیرند؛ تا به این ترتیب از «ورودهای نامنظم» مهاجران افغان جلوگیری کنند. ایلیا یوهانسون، کمیسر اتحادیه اروپا در امور مهاجران، پس از دیدار با وزیران کشور اروپایی با بیان این موضوع اظهار کرد: «فکر می‌کنم این اقدام، یک همبستگی فوق‌العاده است.»

دبلی‌میل: ولیعهد ۱۸ساله هلند می‌گوید که آماده ملکه‌شدن نیست. شاهدخت امیلیا که به‌تازگی ۱۸ساله شده است، در یک گفت‌وگو صریح از فشار، استرس و حال نامساعد روانی‌اش سخن گفته و علاقه خودش برای درمان مشکلاتش، او همچنین گفته به دلیل این شرایط یک سال از تحصیل هم مرخصی گرفته و فعلاً دور مسئولیت‌های سلطنتی‌را خط‌کشیده است.

دبلی‌میل: هیلاری کلینتون گفت: اگر اهل شرط‌بندی بودم، شرط می‌بستم که دونالد ترامپ دوباره نامزد می‌شود؛ می‌خواهم مردم متوجه شوند که این لحظه سرنوشت‌سازی است. کلینتون که سابقه ناماندگی سنای آمریکا را نیز در کارنامه‌اش دارد، تأکید کرد پیروزی دوباره ترامپ در انتخابات ریاست‌جمهوری، عواقب سنگینی برای این کشور به دنبال خواهد داشت.